
Književna poročila

Par takih slučajev sem že navedel; v sledečem jih bom še par in pri tem stavil zaradi krajšega izpuščene dele v oklepaje. Molè piše v svojem prevodu: «pokrite (z injem in) z ledenimi cvetlicami» (8); «takrat mi je (Vas obljubil in) pokazal sliko (11); «Oni (ne) bodo odločevali nad teboj, gospod» (18); «pri Pili, Ustju in Velunju so ritmojstri (zasedli sektorje nad Notečjo in) pričakovali prihoda šlahte» (112); «Vsak (izmed te gospode) je torej pri ribniku zaposlen s pranjem (ali pa stoji pri tehtnici), ker si pač (po pravici) misli, da Švedi ne zbeže» (112); «naznanjali, da se bližajo (vedno) nove trume» (114); «in se je tam boril (tako dobro) kakor vsak drug» (114); «jedli ali pili, drugi klicali sluge, (vsi v vrsti pa so smatrali, da ni neprimerno, pogovarjati se tako glasno, da ni bilo mogoče slišati povelj častnikov)» (115); «izpremenili v črto ali polukrog, (stisnili se v klin ali trikot tako spretno kakor meč v borčevih rokah)» (115). Itd.

To so najznačilnejše, toda davno še ne vse napake, ki sem si jih zabeležil primerjajoč uvod, I. poglavje in prvi del X. poglavja z originalom (Wyd. jub. Warszawa. Gebethner i Wolff. 1903.) In rezultat? Rezultat je samo začudenost, da se Molè, ki je vendar pred «Potopom» že prevedel obširen roman «Z ognjem in mečem», pri tem delu ni prav nič naučil.

J. A. G.

Bernhard Kellermann: Predor. Roman. Prevedel Fr. Kobal.

Ta «epos o jeklu in elektriki» si je pridobil med Nemci nemalo čitateljev in navdušenih prijateljev. Odlikuje se z zanimivim, večje stopnjevanim dejanjem, ima prizore, ki so izvedeni s pretresujočo realitiko, daje jasno sliko o ameriških sindikatih in trustih in o izkoriščanju ameriškega delavstva, razpolaga z ogromnim tehničnim aparatom in z energično karakterizacijo. Ker je poleg tega dikcija skladna s snovjo, pestra, ritem pogostoma dreveč in vihrajoč, jezik umetniški obrušen, je moral obvladati prelagatelj izredne težave, če je hotel ustvariti veren in točen prevod.

Kobal se je lotil tega dela z veliko ljubeznijo in vnemo. Njegova skrbnost se razodeva iz marsikatero subtilnosti, s katero je poizkušal podati ekvivalent za barvitost izvirnika. Dandanes se ne ponaša vsak prelagatelj s takšno akribijo! Poleg tega je moral ustvariti vse polno tehničnih izrazov; iskal in našel jih je v terminologiji drugih slovanskih narodov, deloma pa se je tudi odločil zanje po posvetovanju s strokovnjaki. V tem oziru pomeni njegov prevod vpošteven napredek in marsikaj iz nomenklature utegne obveljati, zlasti v rudarski stroki.

Prevod pa ima poleg teh vrlin tudi svoje nedostatke. Ti se kažejo zlasti v tem, da se je prelagatelj 1.) s pretiranim strahom ogibal tujim besedam; 2.) da ni povsod srečno prevedel nemških zloženk; 3.) da je rabil brez potrebe vulgarne besede; 4.) da ni povsod postavil adekvatnih izrazov; 5.) da je po nekod dikcija trda in nerodna; 6.) da je zagrešil nekaj jezikovnih napak (o katerih pa seveda prav za prav ne vem, ali ni zanje odgovorna Mariborska tiskarna, d. d. v Mariboru, ki je takisto odgovorna za zanikarno korekturo in za naravnost sramotno zunanjo opremo!).

1.) Kar se tiče tujih besed, jih je prelagatelj ponajveč poslovenil, dasi ni bil v tem povsod dosleden; zlasti se to opaža proti koncu. Tako stoji n. pr. za «Instinkt» zdaj «slutnost», zdaj «nagon», zdaj zopet «instinkt», za «asfalt» «zemeljska smola» in zopet «asfalt» itd. Tudi marsikje slovenska beseda ni nikakršen nadomestek za tujko ali pa je prisiljena. Med take tvorbe spadajo: glasbovodja (Dirigent); samosvojesti, posebne potrebice (Extravaganzen); notnik (Pult); prekomerna vzradoščenost (Extase); zastavek (Problem); pes-bikar (Bulldogge); obrazina (Larve, Maske), obrazina zoper dim (Rauchmaske); nasnutek

Književna poročila

(Projekt); borilec na pest, pestilec (Boxer), dobitkarski pestilec (Preisboxer), pestilna borba (Boxkampf); pretvara (Komödie); blodna videnica (Halluzination); vzgnanec (Fontäne); obrazložitev (Kommentar); obrazložilo (Argument); priziv (Interpellation); priučena drža (Pose); brzovršilnost (schnelles Tempo); orjaškopošastne kosti (Saurierknochen); navestilo iz roga, zatroba, zatrob m. (Hornsignal); darovitost (Genie); veličajnost (Nimbus); pogibel (Katastrophe); prilika (Situation); pregledano z viška (aus der Vogelperspektive); ladjenica (Dock), ladjeniški delavec (Dockarbeiter); spakovalni poskoki (Kapriolen); po-habljenec (Invalide); navzkrižek (Interferenz — navzkrižje pa je Gitterwerk, Fachwerk); mrgoljava (Chaos); zastavni hrust (herkulischer Bursche); otročji (naiv); utvarno mesto (Phantasiestadt); spominščice izza zmag (Siegestrophäen); pšica (Projektil); povznos (Karriere); svetovnomorski orjak (Ozeangigant); pri-kazek (Phantom); vihar vrtinčar (Zyklon); ploščad (Perron); dvigalar (Liftboy); lokavo dekle (Intrigantin); stresljaj (Detonation); kakor da jim je narejeno (in Hypnose); godbeni zbor (Musikkapelle); vrišč iz navdušenja (Orkan von Begei-sterung). — Strah pred tujkami je zavedel prelagatelja časih do nepotrebne gostobesednosti. Ker neče postaviti n. pr. za «Pastellgemälde» izraza «pastelna slika», piše pojasnjevaje: «podoba, naslikana s suhimi barvami». Nadalje čitamo stavek: «izraz, katerega stvarja premotrivanje ene in iste na osredok stavljene misli»; nemški stavek pa se glasi: «Der Ausdruck, den die Konzentration auf eine und dieselbe Idee erzeugt». Potem: «baš to brezprimerno svojstvo, da je ni zanimala nobena reč» — «gerade ihre beispiellose Indolenz;» «da bi ga podrlo, če se ne bi denarstveno kretal nad vse spretno» — «daß er seine ganze finanzielle Strategie aufbieten mußte, um sich aufrecht zu erhalten».

2.) Nemške zloženke je poizkušal prelagatelj mnogokrat izraziti ali kar z eno nesestavljeno besedo ali pa istotako s slovenskimi zloženkami. Ustvaril je na ta način izraze, ki niso vselej dovolj jasni niti sami na sebi niti v zvezi z drugim besedilom. Če pravi n. pr. Nemec «Kraftwerk», umeje to besedo vsak tehnik; če pa stoji v slovenščini «silovnica», ne pomeni to ničesar določenega. Pri nas se je poslednje čase razpasla manija, krojiti take in podobne izraze po nemškem zgledu; Italijani, Francozi, Angleži pa so dosti razsodnejši ter si pomagajo bodisi s predlogi, bodisi celo z relativnimi stavki. Za «Kraftwerk» bi postavil jaz «naprava za proizvajanje sile», kar bi bilo menda jasno prav vsakomur. — V to kategorijo spadajo tudi te-le besede: prekrovje, zaklonica, kolodvornica (Bahnhofhalle); plačar (Zahlmeister); brzovoznica (Schnellbahn); pletenec (Korbstuhl, Korbwägelchen), pletenica (Strandkorb); usnjenica (Leder couch); pocestnica (Straßenbahn — ali ni morda mogoče, da bi bila pocestnica = Straßendirnē?); koksovnica (Koksofen); oživljajci (Lebensgeister); prodajalnica (Kaufhaus); za-konika (Ehefrau); spasiteljstvo (Heilsarmee); svedrovina (Bohrmaterial); vrtal-nica (Bohrmaschine); voltovnica (Voltstation); «vičani» («Fegfeuerleute» — «Vičani» pa so prebivalci na Viču!); mastnjak (Fettberg); dušilka [pri fonografu] (Dämpfer); kretalka [pri avtomobilu] (Steuerrad); svetlobnica (Lichtmaschine); strojnica (Maschinengewehr, pa tudi Maschinenhalle); namiljenec (eingeseifter Kunde); letalnjak (Luftschiffhalle); počitkovanje (Feierschichten); iskrinje (Funkenregen); jeklenica (Stahlkammer); zidanica s steklenim krovom (Glashalle); ozonovka (Ozonapparat); pečnica (Kachelofen); brzoplovka (Schnellboot); brznik (Flieger). — «Eisenbeton» ni «železobetone», ampak «beton z železom»; «Eisenkonstrukteur» ni «železokonstrukter», ampak konstrukter železnih naprav

Književna poročila

ali česarkoli že, kar je iz železa. — Nasprotno pa ni treba reči «navozna plahta» (Wagendecke), ampak rabi naj se «ponjava», ki jo že prav dobro poznajo vsi naši železničarji.

Čudno se mi zdi, zakaj je prelagatelj ohranil nekatere tujke, ki bi jih bil prav lahko poslovenil, kakor: budget, eksorbitanten, akcija (delnica), po herojsko, kupéski strop, trezor, biró. — Če že nimamo za «Baisse und Hausse» primernih besed, pa jih nikakor ne kaže pisati fonetično «besa in hosa», ampak pridržati naj se francoski pravopis.

3.) Posebno skupino sestavljajo vulgarne besede, ki bi jih človek v umetniškem prevodu prav rad pogrešal. Take so n. pr.: zašklompniti; njegova šemica (sein kleiner Narr — zakaj ne: njegov norček ali njegova norica?); rovštati; zašklmfati; bingajoč (schwankend); čofati; čöhežno ugodje (Wollust des Bürostens); bofa (Kampf); drajnati (brüllen); ošlatovati; bomf na prrask in drrum na trresk (prasselnd und krachend); žingetati; cigati (fiedeln); zafračkati; razcunjevati (zerfetzen); švapniti (spritzen); rajda; bučecha halabuka (Brandung); rabuka (Lärm); preklemana glava; zakaj je ni pobrisal (weshalb war er nicht über alle Berge); čofniti (fallen). — Povsem neverjetno je, da bi bila Maud v trenutku smrtne nevarnosti zaklicala razjarjenim delavskim tolpom: «Strahopetne, podle b e š t j e!» (V izvirniku stoji: «Ihr feigen, gemeinen Tiere!») Če že ni hotel prelagatelj rabiti besede «zverine (živali)», naj bi bil vsaj zapisal «bestije», ne pa «beštje», ki ima v slovenščini celo ves drugačen, nekako dobrovoljen pomen. Istotako ni verjetno, da bi se bila Ethel kot ponosna dama newyorške plutokracije izrazila sama o sebi: «Bila sem prismuknjena». V izvirniku se čita: «Das war alles Nonsens.» — Nasprotno pa bi bilo treba stavek: «er hatte den Mut, die frechste Schnauze eines Berliner Kellners zu überhören» posloveniti nekoliko robateje, ne pa tako: «da je presliševal od sile drzno obreganje berlinskega natararja». — «Schuften» ni «delati na vse pretege», ampak «garati». Namesto «sladka deklica» (süßes Mädchen) bi jaz postavil «mila (ljubka) deklica».

4.) Marsikaj izrazov je prisiljenih ali pa izumetničenih. Med drugimi naj bodo omenjeni: skladnja las (Haargebäude); trezni zadah (der nüchterne Geruch — pusti zadah); navdan s svežim zrakom (vollgepumpt); spomini so se izmenjavali samozvani (willkürlich); preblazene poteze (durchgeistigt); umetnitelj mode (Modekünstler); premeten (schalkhaft) nasmešek (pravilno: poreden nasmešek); glava mu je obratovala (arbeitete); Ethel zna molčati (ist verschwiegen); zapognjena ustna (geschwungen); zavzetno (auffallend) dolge trepalnice; blagosklonost (Huld); plemen (rassig); izmišljen portret (gefälscht); neokreten maestoso (schleppendes Maestoso); sopljivo (atemlos); sapeč (keuchend); udobrujé (begütigend); Maudi je bila čud (Laune) do dna skaljena; ker je njegova čud (Wesen) tako neprikrivna (aufrichtig); zanoriti (behexen); ogrevalna hlapila (Dampfheizung); videla se mu je skoro otročja (wie ein Kind); poljubna velikost (beliebig — kakršnakoli); nepomembni potovalci (unscheinbar); da jim je Lloyd zobovje zagvoznil (den Knäuel zwischen die Zähne gesteckt); gasilski vozovlak (Feuerlöschzug); okenska steklenina, prozornica (Fensterscheibe); vzmahovit čas (fortgeschrittene Zeit); možgani so bili od obratovanja že razbeljeni (die Gehirne hatten sich heißgelaufen); mož je pogoden (der Mann war gut); spodobna dolžnost (Anstandspflicht); iz sprave (Tasche) je vzel smotko; brzovjav je igral (spielte); Hobby je tulil ukazujoč (Hobby heulte seine Befehle); Hobby se je čutil dobro (Hobby fühlte sich wohl); naj gre do spat, kar se dá dobro (sich aufs Ohr zu legen, so gut es ging); za njim je plalo morje osuplosti in spoštljive ustrahovanosti (er hinterließ ein Kielwasser von Staunen und Respekt);

Književna poročila

zaviselo je zgolj od vetra (es kam ganz auf den Wind an); delavska vojska je bila znovačena (rekrutierte sich); so gozdove kosili, kakor bi bili to travniki (Wälder wurden niedergemäht); stvarnja (Werk); loputnica pri vozilu (Wagenschlag); z nogu bacniti (schlenkern); zvedovati (lügen); vsota za male potrebe (Taschengeld); Mac se je z n a š e l v soparni podmolini (Tunnel); bil je že iz najboljših let (er war schon aus den besten Jahren heraus); pasji vijež (Heulen); bistro (hell) zavriskal; podkrepljatev (Stützen); zmršavela (mager) roka; kako pogumno je v roko vzela svoje življenje (wie mutig sie ihr Leben in die Hand nahm); udobriti (wettmachen); breztožen (harmlos); pomisel (Ahnung, Vorstellung); doseg (Tragweite); kinematografsko snimanje posnetkov (kinemato-graphische Aufnahmen); urez z lopato (Spatenstich); filme predvajati (vorführen — «prikazovati» je dosti bolje); poslovna vnema (Geschäftsfieber); mrgoljava (Gewimmel); pričarati (stampfen) iz pesečine; je znal narediti, da se je govorilo o njem (verstand es, von sich reden zu machen); halja prahovnica (Staubmantel); praznikovati; občinstvo dražiti (in Atem halten); storilo (Tätigkeit); je smrt storilo (das Leben verloren); se je zagrnil z molčečnostjo (hüllte sich in Schweigen); namisel (Absicht); bunkali so v klobuke (sie schlugen Beulen in die Hüte); razgaljeno je ležalo na dlani (es lag ganz klar auf der Hand); slepilno mesto (Schwindelstadt); so plenile (raubten) sapo; šeška (Züchtigung); uduševal je (verleugnete) svoj angleški prigras; zaličnice (Backenbart); storil je nekaj spretnih potezljajev (Schachzüge); da mu je mož gotov (daß sein Mann ganz sicher sei); da si založi umik v starčevanje (den Rückgang ins Alter decken); presni shari (Shares frisch aus der Quelle); prizori so se odigravali; močneti (wachsen); presna rdečica (frische Röte); vzvenkljevati (anklingeln); opravilo jo je povznašalo (entzückte sie); smešen izrek (drollig); tega več ne vzdržim (prebijem); brezsvetje (Ratlosigkeit); zaklopil (zatisnil) je oči; ohlip (Windstoß); ne muzaj se smelo (untersteh dich nicht zu lachen); zlodjevina (Unterwelt); ostuda (Ungeheuer); izogibališče, ogib (Weiche — železničarji rabijo že dolgo izraz «kretnica»); sevijati (verschrauben); sosedovala so pisarniška poslopja (an die turmhohe Bureaugebäude stießen); s skrbnostjo je obdajala (umgab) deco; odgovorila izogibajoče, izogibno (ausweichend); nemalo drzna (unverfroren); odpornost (Abneigung); zajem (Anleihe); žarečina (Innigkeit); unapredovati predor (fortführen); posegljaj (Handgriff); izvrševalnost (Arbeitsleistung); odžagati koga (absägen); nekoliko industrij je bilo osušenih (trocken gelegt); pretvornja (Verwandlung); namenilnica (Ziel); omršavela (abgemagert) glavica; krevsati (schlürfen); vozič porivanec (Laufkatze); parni mlat (Dampfhammer — zakaj ne: parno kladivo?); lehti pa so pretile, da mu od utrujenosti odpadejo (seine Arme drohten, vor Müdigkeit abzufallen — pravilno: lehti pa so mu že skoro odpadale od utrujenosti); rušitev, narušba (Störung); kakor leteči ogenj (wie ein Lauffeuer); iznajdek (Entdeckung); Maud bo že zbujena (pravilno: Maud je bržkone že zbujena); da jih vse prepiva (säuft alle unter den Tisch); peščica (hohle Hand); preveznina (Verbandzeug); zaresna bitka (richtige Schlacht); spravimo se odtod (Fahren! — Vozite!); Mac, pod zlo greš (Mac, du bist ein toter Mann); bliskavo, leskovito, snažen (blitzblank); suhoparno poslopje (nüchtern — pusto, puščobno); iz vseh danih moči (aus allen Tonarten); iztiriti se (entgleisen); tripavo svetilo (Blinkfeuer); lokave oči (tückisch); ognjevina (Hitze); v goreči rov povodenj (den brennenden Stollen unter Wasser setzen — pravilno: Poplavite goreči rov!); naježeni (mit gesträubten Haaren); progo izprostiti (freilegen); ki so se tvegali življenja (das Leben in die Schanze schlagen);

Književna poročila

razigranost (Heiterkeit, Erregung, Vergnügen); je vprašala površno (leichtthin — kar tako); po otročje (pravilno: po otroško) sta se oveseljevala; otroške potrude (Bemühungen); dan je bil nadložen (elend); Maudi je bilo takoj na očeh (fiel es auf); domnevam (mislim), da je; vsem je sojeno verjeti (alle sollen daran glauben); zlonameren (schadenfroh); glava mu je na širokih plečih krenila vsa v revah (sein Kopf machte eine hilflose Drehung auf den breiten Schultern); pljuča so okvarjena (verletzt); pogonsko kolo, kotač (Schwungrad — udomačen je »zamašnjak«, najsi tudi ta beseda ni nič prida); nosni krovnici (Nasenflügel); svetiljka slepica (Blendlaterne); zlasti je Allana zavzelo (fiel auf); Hobby je bil na previsici med smrtjo in življenjem (schwebte zwischen Tot und Leben); mrliči so se pačili (grinsten); čas za premišljevanje (Bedenkzeit); Mac je spoznan (ist durchschaut); segali so po čepice (griffen an die Mützen); otetvena prizadevanja (Bergungsarbeiten); spremljava (Unterton); narejen človek (Puppe); v košuljah (in Hemdärmeln); velik stekel pes (eine wütende Dogge — toda ta pes je bil samo razjarjen, ne bolan za steklino); okvarjen (verwittert); podtirati predloge (unterbreiten); iznajti se (sich zurechtfinden); razvednost (Ortssinn); ves jaden (überschattet von seinem Gram); premičnina (Möbel); nekako tehtno (wichtigtuierisch); izlikana guba (Bügefalte); usredujoč vrtinec (kreisend); S. Woolfu ni bilo za denar (do denarja); njegov zamislek je bil gotov (sein Plan war fertig); na posojilo zajeti (Anleihe machen); se je plavaje odmikal h gladini (stach in See); srečolovščina (Abenteuer); zla vest (Hiöbsbotschaft); pragozdovci (Hinterwäldler); samozvanski (eigenwillig); je Allan odvrnil, kakor da obavlja opravilo (entgegnete Allan in geschäftsmäßigem Ton); obraznice (Züge); smatranje poštenosti (Ehrlichkeitsbegriff); zdrkljaj iz tira (Entgleisung); se je z votlim lopom (mit dumpfem Aufschlag) zgrudil; blazinasta usta (schwellend); zmislek (Laune); uvela lica (schwammig — drugje stoji boljši izraz: zmehnela); Allan kroži okoli njega (Allan hatte ihn umzingelt — pravilno: Allan ga je zajel); kupčevanski vozovi (Geschäftswagen); mi te storimo bogatina (wir machen dich reich); si je dal vzeti (obriti) brado; Allan je Woolfovo grozno smrt zvedel pet minut potem, ko jo je storil (zakaj ne: pet minut po dogodku?); skandal se je razmagal (der Skandal war im Gange); čete so se pasivno protivile (leisteten passiven Widerstand); čilo (frisch) umiti uradniki; vse je nagloma potihovalo (plötzlich wurde es ganz ruhig); nikar ne rinite noter (v izvirniku stoji kratko: Zurück!); razgretje (vročina); ptica roparica (ujeda); ni se upal izpregovoriti ni zloga več (keine Silbe — pravilno: besedice); arhitekti . . . so obležali razškropljeni (zerspritzt); prozornice so postrelili (die Fensterscheiben wurden eingeschossen); zagovorniki so ostrmeli (die Verteidiger saßen wie Leichname!); zagovorniki so besedovali sklonjeni črez mizo in se porotnikom za Allana prikupovali (die Verteidiger legten sich flach über den Tisch und streichelten die Geschworenen unter dem Kinn); z eno besedo (ob kratkem); velikanska pravda se je iznova razmotavala (der Riesenprozeß wurde abermals aufgerollt — se je iznova pričela); strežaj, ki je videl, da je Ethel nasajena (der Ethels Launen recht wohl kannte); Ethel bi ga najrajši uklela (verwünschte ihn); prav tega mi je še manj-kalo (mi je bilo še treba); slekla (snela) je rokavice; vabiti (glucksen); jadno podlegel (wurde jämmerlich geschlagen); da bo čim prej spet šlo naprej (daß es bald wieder vorwärts geht); ki je strmel, s kakšno svestjo se vede Ethel in kako je nič ne moti (von Ethels Sicherheit und Ungeniertheit verblüfft); saj ne rečem, da je bilo vljudno, kar sem počela (ich war gewiß unartig); Ethelina obleka je bila kaj dragocena (repräsentierte ein Vermögen); ni predočevalo nič posebnega

Književna poročila

(bedeutete nichts besonderes); prijateljevanje (Freundschaft); naj se zate zastavi (sich für dich einzusetzen); iz nič pričarani (gespensterhaft) nasadi; občutnost (Empfindungen); zastaven (rassig); gradba skrajnih 30 km je bila nad vse težavna, pravo kaznjencem za pokoro naloženo delo (die letzten 30 km waren eine Straflingsarbeit); vlak, ki je sestal (bestand); Mac Allan je zložil epos in z njim železo in elektriko proslavil (Mac Allan hat das Epos vom Eisen und von der Elektrizität gedichtet); spravilo za olje (Ölbehälter); ni dopustil, da se kdo vplete (ließ sich nicht ins Handwerk pfuschen). (Konec prih.) — A. Funtek.

Zarko Vasiljevič: Šaputanja. Izdanje S. B. Cvijanovića. Beograd 1924. St. 78.

«Jer sudba je moja:
beskrajne daljine,
i zagrljaji dalekih vetrova,
i tamne senke davno mrtvih snova.»
(Str. 77.)

To izpoved je o sebi napisal — pesnik. Samo pravi pesnik, pa najsi je od danes ali včeraj ali jutri, more napisati tako geslo, ki navidez sicer izraža negotovost in usodnost — tako osovraženo od «zdravih ljudi dela» — v resnici pa je znak nagonsko močne vere v nadzemsko svitanje daljin; to je nihanje duše med zemljo in nebom, vseirske vihre povzročajo taka sunkovita plavanja, kriki, vzkresli iz teh viharjev pa so pesnikova — beseda.

«Šaputanja» so taka čista in verna Beseda, toliko bolj zaželjena, ker je dandanes tako malo vernosti in srčnosti.

Šepeti nihajoče duše; nikaki ostihotvorjeni filozofemi, nikako metafizično žonglerstvo.

Vasiljevič se je sicer parkrat tudi nekoliko spozabil in se dal zavesti od nenaravnega patosa literarnih akrobatov (v «Nostalgijah paučine» najdeš izraze, kakor: bina [Bühne], trapeca, serpentina, Meluzina, balerina, žongler, geometriški zidovi itd.), toda tudi skozi to tehnologijo kipita strast in zanos močnega duha, ki se javlja v divnih kresovih upesnjenih doživetij.

«Sve je tajna. — I čovek, i žena, i dete — i rascvetane bele deteline, — i ždralovi što na jug lete, — i tišine, i postranstva beskrajna. — Al sve je tajna — sve je tajna.» (Str. 64.)

Tak pesniški vseobjem prelije vse stvari in vse duše v enoto osnovnega zvoka, ki mu narekuje slutnje globoke modrosti,

«da je možda let galeba
isto što je problem boga. (Str. 31.)

in iz poenotenja, ki odmeva tudi iz stihov:

«A na sve pada tišina — i mesečev svileni sag, —
u svemu živiš ti i živim ja: — večiti mag i mag.» (Str. 19.)

raste soglasje in ubranost, ki ni nastala iz mučnega umovanja in seberazkranja («ja ne znam šta je sve skriveno u meni...» — str. 35.), ampak je nagonska združitev telesa in duše ob silnem zavzetju nad lepoto vesoljstva v tišini prastrmenja:

«I tako noć, nebo, i ja
stojimo zanešeni
u skladu svemirskih litija.» (Str. 35.)

KNJIŽEVNA POROČILA

Milan Pugelj: *Zakonci*. Drugi natis. Ljubljana 1924. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Str. 150.

Deset kratkih zgodb in črtic, ki vsaka po svoje šegavo ilustrirajo gladka in hrapava življenska pota izbranih zakoncev. Pisatelj prikazuje bralcu, ki rad čita v zabavo in utegne v knjigi najti celo spačeno ali pa mestoma primerno orisano krivuljo lastnih družinskih razmer, izvestna, mikavno pripovedovana meščarjenja zakonskih dvojic, ki so pod raznimi krinkami dika in ponos naše malo meščanske družbe. Vse Pugljeve zakonske junake, uradnika Sevnikarja, geometra Pirnata, profesorja Žitnika, debelušnega in dobrovoljnega Praprotnika, ljubo sumnega adjunkta, gledališkega tajnika Peterlina, upokojena sodna poduradnika Jerneja Fiča in Matijo Zoba, trgovca Valentina Zora, železniškega uradnika Metoda in vse druge lahko vsak dan srečaš na ulici, v kavarni ali kjer si bodi. To so prave postave iz življenja. Ravno tako ženske, oziroma zakonske žene: ena stanuje pod teboj v parterju, druga nad teboj v drugem ali tretjem nadstropju. Imajo domača ali pa importirana krstna imena in se košatijo z dolgo veznimi naslovi varanih, oziroma varajočih soprogov... Veletrgovca, veleposestnika in upravnega svetnika gospa, višjega davčnega upravitelja v pokoju gospa, nadučitelja na osemrazredni meščanski šoli gospa in tako dalje. Tretjim osebam, ki kalé navidez mirno biološko sožitje takih nadebudnih dvojic, je usoda vselej čisto slučajno naprtila hvaležno vlogo odrešenika. Morajo pa biti (oziroma postati) seveda vnanje in notranje ravno kruto nasprotje obrazom in obratom enega dela zakonskega para.

Milan Pugelj pripoveduje udobno in zanimivo. Njegov jezik je prijeten, domač. V zbirki najdeš nekaj zelo sočnih metafor, več zgoščenih opisov in čednih prizorov, ki učinkujejo ravno zbog urnega in točnega sloga.

Osebe in postave izkleše pisatelj natančno, prijemljivo in zna v potankosti povsod podčrtavati zlasti komično plat svojih junakov, ne da bi zabredel pri tem v neverjetno karikiranje. Tudi se spretno izogiba obrabljenim in dolgočasnim dvobojem, klavrnim pričkanjem pred sodišči in drugim podobnim zapletljajem, ki bi pripovedovanje po nepotrebnem zavlačevali, in ume zgodbo zavozlati ravno na pravem mestu. Dosti samosvoj v izbiranju snovi, zelo dober opazovalec, pa maupassantovski in čehovski v pripovedni tehniki bo pisatelj Pugelj ostal izrazita posebnost med našimi pripovedniki.

Prvo izdajo «Zakoncev» (izdala in založila «Omladina» 1916.) je pisatelj v ponatisu vsebinsko pustil nedotaknjeno. Stilistično in slovnično pa ima druga izdaja včasih posrečene, včasih pa skoro nepotrebne, celo nerodne podrobne popravke. Po Brezniku je Pugelj očala nadomestil z naočniki (pa ne povsod!), naenkrat z mahoma, hitro, hipoma, kar in naposled, naprej z dalje, vseeno z vendarle, trenutke s trenutki, odpadejo s preminejo, čakati na s čakati (z gen.), rečem s pravim, šetam se s šetam, rabiš s potrebuješ in tako dalje. Več daljših priredij je ločil v glavne stavke, ustavil nekaj plusquamperfektov in popravil nekaj dualov. Prejšnji ja' je spremenil v da', špico v konec, ribal v drgnil, brezbroje v nebroje, reštavracijo v restavracijo i. dr. Šlape so se prelevile sedaj v papuče, roženkravč v žeravec. Zakaj?

Pavel Karlin.

Bernhard Kellermann: *Predor*. Roman. Prevedel Fr. Kobal. (Konec.)

5.) Trdi so zlasti nastopni stavki: Predor je spričo prihranitve časa vsakemu trgovcu v dar primaknjeno leto dni njegovega življenja. — Katastrofa, otetvena

Književna poročila

prizadevanja, velikanski meetingi, stavka — to so bili streli iz topa, ki so veli-
kansko, po vsem zemeljskem oblu nastanjeno, strahot in senzacij željno vojsko
čitalcev novin vzplaševali. — Dame, ki navadno zaspe, kadar kdo glasno čita
dovršene pesnitve, so pri vseh teh, samo tistim, ki jim je bila tvarina dodobra
znana, razumljivih posameznostih pošastno bdele. — Ko so predorovci (na po-
stajah gledajoči izza pomičnih vrat železne zagraje), jekleni korenjaki, kateri
so veliko oktobrsko katastrofo prebili, ne da bi se jim oko orosilo, videli, kako
vihri mimo njih «old Mac», so od radosti jokali.

6.) Izmed jezikovnih napak, med katerimi pa utegne biti tudi nekaj tiskovnih,
naj bodo omenjene: upiral (opiral) se je ob slonilo; z ustmi (usti); najpoželenejši
(najbolj poželjeni); terjal (zahteval) je največjo spoštljivost; izdeloval sk o z i
pet let, popravljali so sk o z i veliko tednov, sk o z i dvajset štiri leta sta bila
delala; če Lloyd to ni v mar — no p o t e m ne mara nič več imeti opravlja z
dedcem; potem pa se je d e j a l (verlegte er sich) na premotrivanje; ki je n a
t e m, da izumre; mlada žena pa, sama n a t e m, da postane pianistka; prav k o
je bila n a t e m, da zaspi; podlegel je (den Kürzeren gezogen); v toliko dozorele;
nalik vlakna, nalik žolta opica («nalik» se veže z dativom, «liki» pa pač z nomi-
nativom); izprožila je; silila se je smehljati (pravilno: silila se je smehljati se,
toda, ker je to preokorno, naj bi stalo: silila se je na nasmeh); znabiti (morebiti);
preden ni odšel (preden je odšel); da n a r e d e prostor; tega pa ni storil ni
t e d a j, č e . . . ; kupičiti; ponesrečil je (ponesrečil se je); vsako malenkost iz
življenja njene (svoje) mlade hčerice je zapisavala; ne storiva slično neumnost
(slične neumnosti); preklinjani o d iznemoglih; k čemu si v Newyorku; t a k
vzemi vendar; na Etheli naj bi bilo (von Ethel sollte es abhängen); majhni (mali)
Lloyd. — Tvorbe, kakor: stric Tomov konjarček, S. Woolfovo ime, so prav tako
zoprne kakor n. pr. Valentin Zarnikova ulica; stalo naj bi: konjarček strica
Toma, ime S. Woolfa. V stavku: «sem potelefoniral Etheli Lloyd» mora dobiti
ime Lloyd žensko končnico, torej: Etheli Lloydovi. Namesto: «Heraldov» iz-
vestitelj naj stoji: izvestitelj «Heralda». Beseda «orjak» je madžarska, «pajčolan»
madžarsko-italijanska; slovenski sta: velikan, tenčica. Š e s t o r i c a predstav-
nikov je napačno rabljen samostalni, ker so vendar vsi ti predstavniki istega
(moškega) spola. Vsi obrazi so bili usmerjeni, pogled je bil usmerjen — zakaj
ne: obrnjeni, obrnjen? Beseda «učakovati» se čita jako pogostoma v pomenu:
entgegensehen, erwarten; zakaj pa ne «čakati» ali «pričakovati»? Na enem kraju
je ušla prelagatelju izpod peresa spaka «iz Wiena» (z Dunaja); Dunaj ostane
Dunaj vkljub vsem bankam, ki so začele rabiti nemško ime; zakaj vsak jezik
si kroji imena velikih svetovnih mest po svoje. — Kako naj ravnamo z besedami,
ki imajo v angleščini in francoščini na koncu polglasni e, o tem se bo treba še
zediniti; morda bi najbolj kazalo, v zavisnih sklonih ta e izpuščati. Vsekakor
pa se čita čudno: pri Union-Exchangei; svojo officeo; v Maineu; gledal Blancheo.
Namesto: «štiri dni je igral milijonarja» bi postavil jaz: «štiri dni se je šel
milijonarja» in namesto: «izkušal se je zadovoljiti s to mislijo» (sich abzufinden):
«izkušal se je spoprijazniti s to mislijo». Stavek: «da se je Macu zdelo, podira se
dno, na katerem sedi,» je prikrojen po nemško, ker se je hotel prelagatelj ogniti
dvakratnemu vezniku «da».

Izmed nedvomnih tiskovnih napak, ki jih v knjigi kar mrgoli, naj navedem
samo one, ki motijo in kvarijo zmisel. Tako naj stoji na str. 7. «s svetlostjo»
(ne: svetostjo), na str. 13.: «Hobby je bil s štirimi leti veleum v cvetličarstvu, s
šestimi (ne: z ženskami) veleum v konjarstvu». Na str. 46. naj stoji v tretji vrsti

Književna poročila

odspodaj: «Rajši bi bil govoril tropu hudičev nego tem denarnikom»; na str. 83. je izostalo v stavku: «Allan gre s Hobbyjem v New Jerseyju» za besedo «Hobbyjem»: čez gradilišča. Na str. 113. naj stoji v 10. vrsti odspodaj namesto: «stik» beseda «tik»; na str. 233. v zadnji vrsti pa čitaj namesto: «smrti (!) primaš» pravilno: «smrti primaš». Na raznih straneh je vtaknil *metteur* namesto popravljenih vrst zopet prejšnje korekturne vrste. —

Poleg naštetih nedostatkov pa se čitajo v Kobalovem prevodu tudi jako lepe, uspele stvari, izmed katerih naj bodo izrečno omenjene te-le: kopoma in tropoma; posamezen zvok je mogel kresniti ob neznano žilo blaženstva; zavojevalni načrt (Feldzugsplan); dragulj zarjaste svetline (von blaßrötlichem Feuer); pomisliv (bedächtig); spočetka se je vse vedlo (ging) po sreči; švigljati (flackern); kakor pod bičem (je) hitel (in gepeitschtem Tempo); pa ga je zopet vzelo (und wieder war er fort); takoj je bila zopet samosvoja (sie faßte sich); sipko uslojen (locker gelagert); tajnopisna značka; pljuskot (Brandung); plinkniti (knipsen); Ethel je z velikim zvonom zazvonila dan (feuerte ihre Breitseite ab); usoda mi je stregla v roke (das Schicksal arbeitete mir in die Hand); globinski določki (Lotungen). — Še prav posebna pohvala pa gre prelagatelju zato, da se rahločutno ogiblje nekaterim spakam, ki se čimdalje bolj zajedajo v slovenski jezik. V prvi vrsti mislim na tisto priskutno konstrukcijo trpne oblike, ki je najbolj razvidna iz klasičnega stavka «lišče se Uršo Plut». Takih konstrukcij v Kobalovem prevodu ni. Prav tako pa ni druge nič manj priskutne spake, ki je zlasti priljubljena našemu dnevnemu časopisju, v katerem čitaš lahko dan na dan: «Izgleda, da ...» (es scheint, es hat den Anschein), ko imamo vendar za to vse polno dobrih rečenic (zdi se mi, vidi se mi, videti je, vse kaže na to, po vsej priliki, utegne biti, bržkone se zgodi, dejal bi, da ..., lahko se reče, če se ne motimo, vobče mislijo, baje, skoro ne bo drugače, verjetno je, kolikor se dá presoditi, po vsej pameti, tako je, kakor bi ..., ali ni, kakor bi ..., trdijo, govore — in še eno ali drugo, samo ne tistega odvratnega «izgleda, da», ki ni niti za las boljši od famoznega «vèn vid'» v ljubljanskem predmestnem žargonu!). In še tretjo dobro stvar bi rad poudaril: Kobal ne prevaja «Im Falle, daß...» nikoli: «V slučaju, da...» (kakor se tudi čita pri nas do ogabnosti stokrat in stokrat), nego kratko in točno, kakor govori in piše človek z normalnim jezikovnim čuvstvom: «Če (ako)». —

Zdelo se mi je potrebno, obširneje izpregovoriti o Kobalovem prevodu, zakaj navzlic vsem nedostatom je vendarle objavil zaslužno delo. Njega trud, skrbnost in vestnost — vse to troje je vredno priznanja, in sicer dosti bolj, nego se dá to reči o nekem drugem prevodu istega romana, o prevodu, ki je bil očitno izdelan v največji naglici tako, da je prelagatelj kratko malo izpustil po cele odstavke ter se seveda s tem ognil marsikaterim jezikovno-tehničnim sitnostim in nepravilnostim.

A. Funtek.

Edmond in Jules de Goncourt: Renée Mauperin. Prevel P. V. B. V Ljubljani, 1923. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna. Splošna knjižnica, zv. 15. Str. 236.

O važnem književnem pomenu bratov Goncourtoy za razvoj naturalističnega romana v Franciji in onstran njenih mej na tem mestu ne bom govoril. Dotaknil se je tega vprašanja (z ozirom na zgolj informativni namen in na skromno, med vojno pri nas dostopno literaturo dosti vestno) Pastúškin v epilogu k prevodu Edmondovega romana «Deklé Eliza» (Tiskovna zadruga, 1919). Tu bi povedal rad samo nekaj besed o misteriju literarnega sodelovanja obeh